

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1962-1963.

25 AVRIL 1963.

Proposition de loi modifiant l'article 776 du Code civil.

RAPPORT COMPLEMENTAIRE
FAIT AU NOM DE LA COMMISSION
DE LA JUSTICE (1)
PAR M. NIHOUL.

MESDAMES, MESSIEURS,

A la suite d'une question posée par l'honorable Monsieur Van Laeys, le Sénat en sa séance du 4 avril 1963 a renvoyé en commission la proposition de loi.

Monsieur Van Laeys avait demandé si la femme mariée sous le régime de la séparation de biens avec adjonction d'une société d'acquêts bénéficierait du nouveau texte de l'article 776 du Code civil, c'est-à-dire, si cette femme mariée pourrait également accepter une succession sans devoir être habilitée par une autorisation maritale ou de justice.

A première vue, l'honorable Ministre de la Justice opinait pour l'affirmative tandis que votre rapporteur opinait pour la négative. C'est dans ces circonstances que la proposition a été renvoyée à la Commission de la Justice.

(1) Les membres suivants ont participé aux délibérations de la Commission :

MM. Rolin, président; Camby, De Baeck, Dua, Dulac, Hambye, Housiaux, Renquin, Van Bogaert, Van Cauwelaert, Vandekerckhove, Mme Vandervelde, MM. Van Hoeylandt, Van Laeys et Nihoul, rapporteur.

R. A 6449.

Voir :

Documents du Sénat :

112 (Session de 1962-1963) : Proposition de loi.
165 (Session de 1962-1963) : Rapport.

Annales du Sénat :

4 avril 1963.

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 1962-1963.

25 APRIL 1963.

Voorstel van wet tot wijziging van artikel 776 van het Burgerlijk Wetboek.

AANVULLEND VERSLAG
NAMENS DE COMMISSIE VOOR DE
JUSTITIE (1) UITGEBRACHT
DOOR DE H. NIHOUL.

DAMES EN HEREN,

Nadat de heer Van Laeys in openbare vergadering van de Senaat van 4 april 1963 een vraag had gesteld, werd het voorstel van wet naar uw Commissie teruggezonden.

De heer Van Laeys had gevraagd of een vrouw, gehuwd onder het stelsel van de scheiding van goederen met toevoeging van een gemeenschap van aanwinsten, onder toepassing viel van de nieuwe tekst van artikel 776 van het Burgerlijk Wetboek en met name of die gehuwde vrouw ook een nalatenschap kon aangaarden zonder machtiging van haar man of van de rechter.

De geachte Minister van Justitie was op het eerste gezicht van mening dat het antwoord bevestigend was, terwijl uw verslaggever oordeelde dat het ontkennend luidde. Derhalve werd het voorstel naar de Commissie voor de Justitie teruggezonden.

(1) De volgende leden hebben aan de beraadslagingen van de Commissie deelgenomen :

De heren Rolin, voorzitter; Camby, De Baeck, Dua, Dulac, Hambye, Housiaux, Renquin, Van Bogaert, Van Cauwelaert, Vandekerckhove, Mevr. Vandervelde, de heren Van Hoeylandt, Van Laeys en Nihoul, verslaggever.

R. A 6449.

Zie :

Gedr. St. van de Senaat :

112 (Zitting 1962-1963) : Voorstel van wet.
165 (Zitting 1962-1963) : Verslag.

Handelingen van de Senaat :

4 april 1963.

Après examen, il apparaît que votre Commission ne peut répondre par un oui ou un non à cette question en raison des considérations juridiques suivantes :

Le Code civil prévoit divers régimes matrimoniaux : d'abord les régimes dits de communauté : légale, d'acquêts ou universelle, puis le régime exclusif de communauté, très peu utilisé, enfin, le régime de la séparation de biens et pour finir, le régime dotal.

Il n'est pas interdit aux époux d'adopter un régime puisé en partie dans un système et en partie dans un autre, c'est ainsi qu'au régime dotal peut être stipulé une société d'acquêts (article 1581 du Code civil). Par analogie il est unanimement admis comme licite d'assortir une séparation de biens avec une société d'acquêts, mais ce dernier système présente de grosses difficultés juridiques quand il s'agit de savoir, pour résoudre telle question, s'il y a lieu de suivre les règles de la séparation de biens ou les règles de la communauté d'acquêts.

Sans vouloir entrer dans l'examen de cette difficulté, citons simplement l'avis de De Page, tome X 2, numéro 1400, littéra B; il s'exprime en ces termes : « Et néanmoins, quelque séduisante qu'elle soit de prime abord, cette combinaison est dangereuse — de bons juristes le reconnaissent nettement aujourd'hui — et, à notre avis, ne doit pas être conseillée ».

Monsieur De Page se réfère notamment à une étude de Monsieur Donnay dans « Recueil général de l'Enregistrement » 1944, numéro 18.443, paragraphe 24.

A l'occasion de ce régime hybride, s'est posée notamment la question de savoir dans quelle mesure les articles 1402, 1434, 1435 et 1499 du Code civil sont applicables et jusqu'à ce jour aucune réponse définitive ne lui a été donnée, parce que cela dépend d'abord de la rédaction du contrat de mariage et en suite de certaines circonstances de fait qui entourent le cas d'espèce que le tribunal doit trancher : c'est ce qui a amené De Page à qualifier de dangereuse cette combinaison et à la déconseiller.

Après la mise en vigueur du nouveau texte de l'article 776 du Code civil une difficulté de plus subsistera pour le régime hybride.

Ceux qui estiment que la séparation de biens est l'élément dominant dans ce régime pourront logiquement conclure que la nouvelle disposition de l'article 776 bénéficiera à l'épouse mariée sous un tel régime.

Par contre d'autres pourront prétendre que dans ce régime, les règles de la séparation de biens n'ont pas nécessairement la prépondérance sur les règles de la communauté d'acquêts et qu'en conséquence la nouvelle disposition de l'article 776 ne pourra bénéficier à la femme dont le régime matrimonial se réfère aussi bien à la communauté qu'à la séparation de biens.

Na onderzoek van het probleem is uw Commissie gebleken dat zij op die vraag niet met ja of neen kan antwoorden, en wel op grond van de volgende juridische overwegingen :

Het Burgerlijk Wetboek voorziet in verscheidene huwelijksgoederenstelsels. In de eerste plaats de zogenoemde stelsels van gemeenschap van goederen : de wettelijke gemeenschap, de gemeenschap van aanwinsten of de algemene gemeenschap, voorts het stelsel waarbij de gemeenschap wordt uitgesloten, welk stelsel weinig gebruikelijk is, voorts het stelsel van de scheiding van goederen en ten slotte het dotaalstelsel.

Het is aan de echtgenoten niet verboden een stelsel aan te nemen dat gedeeltelijk op een regeling en gedeeltelijk op een andere berust; zo kan bij een dotaalstelsel een gemeenschap van aanwinsten worden bedongen (artikel 1581 van het Burgerlijk Wetboek) en naar analogie hiermede wordt algemeen aangenomen dat een scheiding van goederen gepaard mag gaan met een gemeenschap van aanwinsten, maar dit stelsel levert grote juridische moeilijkheden op, wanneer het erop aankomt te weten of, bij de oplossing van een bepaald probleem, de regels van de scheiding van goederen of van de gemeenschap van aanwinsten gevolgd moeten worden.

Het is niet onze bedoeling deze moeilijkheid te onderzoeken; wij verwijzen alleen naar het advies van De Page (deel X 2, n° 1400, letter B) dat luidt als volgt : « Hoe verleidelijk deze combinatie op het eerste gezicht ook mag zijn, zij is toch gevaarlijk — goede juristen geven dit thans beslist toe — en mag naar ons oordeel niet aangeraden worden ».

De Page verwijst onder meer naar een studie van de heer Donnay in de « Recueil général de l'enregistrement » 1944, n° 18.433, paragraaf 24.

Met betrekking tot dat hybridisch stelsel rees onder meer de vraag in hoeverre de artikelen 1402, 1434, 1435 en 1499 van het Burgerlijk Wetboek toepasselijk zijn; totnogtoe is op die vraag geen definitief antwoord gegeven omdat dit in de eerste plaats afhangt van de redactie van het huwelijkscontract en vervolgens ook van bepaalde feitelijke omstandigheden in verband met het bijzondere geval dat de rechtbank dient op te lossen : daarom heeft De Page die combinatie gevaarlijk genoemd en afgeraden.

Na de inwerkingtreding van de nieuwe tekst van artikel 776 van het Burgerlijk Wetboek, zal er ten aanzien van dat hybridisch stelsel nog een moeilijkheid meer zijn.

Degenen die van oordeel zijn dat de scheiding van goederen het overheersend element is van het stelsel, zullen logischerwijze tot het besluit komen dat de nieuwe bepaling van artikel 776 toepasselijk is op de vrouw die onder zulk een stelsel is gehuwd.

Anderen daarentegen zullen erop wijzen dat de regels van de scheiding van goederen in dat stelsel niet noodzakelijk voorrang hebben boven de regels van de gemeenschap van aanwinsten en dat de nieuwe bepaling van artikel 776 bijgevolg niet toepasselijk is op de vrouw wier huwelijksgoederenstelsel zowel onder de gemeenschap als onder de scheiding van goederen valt.

Votre Commission estime qu'il ne lui appartient pas à l'occasion de cette proposition de loi de trancher les controverses juridiques qu'a soulevé ce régime.

Il appartiendra à la partie ou tiers intéressé, dans chaque cas, selon sa conception juridique du contrat et la rédaction de celui-ci, de décider, si la femme mariée sous ce régime pourra accepter la succession qui s'ouvre à elle sans l'autorisation maritale.

Ce rapport complète ou corrige ce qui dans le rapport antérieur (n° 165 des documents du Sénat) pouvait prêter à confusion sur la question posée.

Le présent rapport a été adopté à l'unanimité.

Le Rapporteur,
J. NIHOUL.

Le Président,
H. ROLIN.

Uw Commissie is van oordeel dat zij zich, naar aanleiding van dit voorstel van wet, niet uit te spreken heeft over de juridische betwistingen waartoe dat stelsel aanleiding heeft gegeven.

Het is de taak van de partij of van de belanghebbende derde, in ieder geval afzonderlijk, al naar de juridische opvatting van het contract en de redactie ervan, te beslissen of de onder dat stelsel gehuwde vrouw een voor haar opengevallen nalatenschap kan aanvaarden zonder machtiging van haar man.

Dit verslag vult aan of verbetert wat in het vorige verslag (Gedr. St. n° 165 van de Senaat) aanleiding kon geven tot verwarring met betrekking tot het op te lossen probleem.

Dit verslag is met algemene stemmen goedgekeurd.

De Verslaggever,-
J. NIHOUL.

De Voorzitter,
H. ROLIN.